

Krajowa
Reprezentacja
Doktorantów

Kompendium doktoranta

Projekt współfinansowany ze środków
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Kompendium doktoranta

Warszawa, listopad 2015 r.

Redakcja:

Karolina Majdzińska

Autorzy:

Gabriela Augustyn (5.3)

Natalia Chodkowska (5.1 ; 5.2)

Michał Gajda

Rafał Gasz (6.1; 6.2)

Karolina Majdzińska (1.1; 1.2; 2.1; 2.2)

Michał Nowak (4.1; 4.2; 4.3; 4.4; 4.5)

Agata Pyrzyńska (5.4; 6.3; 7.1; 7.2)

Weronika Stodółka (3.1; 3.2; 5.5; 6.4)

Koordinacja przygotowywania kompendium:

Tomasz Dobosz

Kompendium zostało przygotowane przy dofinansowaniu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach realizacji zadania publicznego pn. „Studia doktoranckie – skąd? dokąd? którędy? – X lat samorządności doktoranckiej” (Umowa z MNiSW nr MNiSW/BM/318).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Spis treści

Wprowadzenie – uwagi organizacyjne	6
1 Samorządność doktorancka.....	7
1.1 Samorząd doktorantów.....	7
1.2 Krajowa Reprezentacja Doktorantów.....	8
2 Stypendia dla doktorantów.....	9
2.1 Pomoc materialna.....	9
2.2 Inne stypendia i granty dla doktorantów.....	10
3 Ubezpieczenie zdrowotne i społeczne doktorantów.....	11
3.1 Ubezpieczenie zdrowotne doktorantów.....	11
3.2 Ubezpieczenie społeczne doktorantów.....	13
4 Uczelnia względem doktorantów (dokumenty, regulaminy).....	14
4.1 Obsługa doktorantów przez sekretariat wydziału.....	14
4.2 Upoważnienie do przetwarzania danych osobowych.....	14
4.3 Odpłatność za studia doktoranckie.....	16
4.4 Umowa doktorant–uczelnia na niestacjonarnych studiach doktoranckich.....	16
4.5 Publikacja decyzji organów wydziałowych (uchwały rad wydziałów).....	18
5 Studia doktoranckie.....	19
5.1 Rekrutacja na studia doktoranckie.....	19
5.2 Kierownik studiów doktoranckich.....	20
5.3 Zasady odbywania praktyki zawodowej.....	21
5.4 Przedłużenie studiów doktoranckich.....	21
5.5 Urlopy dla doktorantów.....	24
6 Przewód doktorski.....	27

6.1	Procedura wszczęcia przewodu doktorskiego.....	27
6.2	Szczegółowy tryb przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim.....	28
6.3	Opiekun naukowy/promotor/promotor pomocniczy.....	29
6.4	Prawa autorskie w nauce.....	32
7	Wybrane komisje z udziałem przedstawicieli doktorantów.....	34
7.1	Komisje rekrutacyjne ds. studiów doktoranckich.....	34
7.2	Komisje ds. zapewnienia jakości kształcenia.....	36

Szanowne Doktorantki!

Szanowni Doktoranci!

Niniejsze kompendium ma na celu przybliżyć Wam podstawową problematykę studiów doktoranckich i przewodu doktorskiego oraz samorządności doktoranckiej. Jest ono wynikiem prac doktorantów aktywnie uczestniczących w działalności Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Jest to pierwsze wydanie naszego kompendium, które powstało dzięki wsparciu finansowemu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego uzyskanego w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”. Liczymy, że w kolejnych latach będziemy mogli rozwijać tą cenną inicjatywę.

W naszym opracowaniu znajdziecie informacje o podstawowych aspektach związanych ze studiami doktoranckimi. Zostały one przedstawione wraz ze wskazaniem przepisów prawnych je regulujących. Staraliśmy się zawrzeć również kilka informacji o możliwościach pozyskiwania środków finansowych w ramach dostępnych stypendiów oraz miejsc do poszukiwania grantów na badania.

Wybór zagadnień przedstawionych w tym kompendium związany jest w dużej mierze z doświadczeniami wynikającymi z naszej działalności i najczęściej pojawiającymi się pytaniami. Nie jest on oczywiście wyczerpujący i zamknięty, stąd zachęcamy Was do współtworzenia nie tylko tej publikacji, ale także do włączenia się w działalność prodoktorancką. W związku z tym w kompendium znajdziecie miejsce na notatki, swoje komentarze czy uwagi. Zapraszamy Was do podzielenia się z nami Waszymi przemyśleniami i sugestiami pisząc pod adres mailowy: sekretariat@krd.edu.pl.

Michał Gajda

Przewodniczący Krajowej Reprezentacji Doktorantów

Wprowadzenie – uwagi organizacyjne

Kompendium zostało podzielone na części, które mają za zadanie przybliżyć informacje na temat wybranych zagadnień. Czytelnik może, więc bez większej szkody pomijać poszczególne części kompendium, aby zapoznać się z tymi, które go w danym momencie interesują. Mamy nadzieję, że będzie ono dla Was pomocą.

Kilka informacji ogólnych:

- Podstawowym aktem prawnym regulującym studia doktoranckie i sprawy doktorantów jest ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.), dalej ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. Ostatnia duża zmiana tej ustawy nastąpiła w roku 2014.
Odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania w związku z nowelizacją z 2014 r. znajdziecie na stronach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (<http://www.nauka.gov.pl/novelizacja-ustawy-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-odpowiedzi-na-najczesciej-zadawane-pytania>).
- Organem Krajowej Reprezentacji Doktorantów (dalej KRД) zajmującym się pomocą prawną doktorantom jest Rzecznik Praw Doktoranta. Kontakt z Rzecznikiem i jego Zespołem jest możliwy tylko mailowo, pod adresem: rzecznik@krd.edu.pl.
- Doktorant **nie jest** studentem a uczestnikiem studiów trzeciego stopnia, czyli studiów doktoranckich (podstawa prawna: art. 2 ust. 1 pkt 18l w związku z art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym). W związku z tym określanie doktorantów jako studentów studiów trzeciego stopnia jest niezgodne z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.
- Kiedy używamy określenia „uczelnia” bądź „uczelniany” dotyczy to również instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk i instytutów badawczych, chyba że zastrzeżono inaczej w tekście.
- Kiedy używamy określenie „wydział” dotyczy ono każdej podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni.

2 Stypendia dla doktorantów

Podstawowymi stypendiami dla doktorantów są:

- stypendia w ramach pomocy materialnej,
- stypendium doktoranckie (podstawa prawna: art. 200 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym),
- zwiększenie stypendium doktoranckiego z dotacji projakościowej, nazywane niekiedy stypendium projakościowym (podstawa prawna: art. 200a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym),
- stypendium naukowe dla doktorantów przyznawane przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące państwowymi ani samorządowymi osobami prawnymi (podstawa prawna: art. 199b ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym).

2.1 Pomoc materialna

Podstawa prawna: art. 199 w związku z art. 173-187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W ramach systemu pomocy materialnej doktorant może ubiegać się o świadczenia w formie:

- stypendium socjalnego;
- stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych;
- stypendium ministra za wybitne osiągnięcia (w przypadku doktorantów w uczelniach);
- stypendium dla najlepszych doktorantów;
- zapomogi.

Poszczególne (różne) rodzaje stypendiów oraz zapomogę doktorant może otrzymywać łącznie (także stypendium dla najlepszych doktorantów ze stypendium ministra za wybitne osiągnięcia), o ile spełnia kryteria określone dla każdego ze świadczeń. Łączna miesięczna wysokość stypendium socjalnego oraz stypendium dla najlepszych doktorantów nie może przekroczyć 90% najniższego wynagrodzenia zasadniczego asystenta ustalonego w przepisach o wynagrodzeniu nauczycieli akademickich (od 2015 r. wynagrodzenie to wynosi 2450,00 zł).

Otrzymanie powyższych świadczeń nie wyklucza również prawa doktoranta do otrzymywania stypendium przyznawanego przez organy samorządu terytorialnego oraz

3 Ubezpieczenie zdrowotne i społeczne doktorantów

3.1 Ubezpieczenie zdrowotne doktorantów

Kwestia ubezpieczenia zdrowotnego – także w przypadku doktorantów – regulowana jest przez ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.).

Na wstępie wypada zaznaczyć, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 20 wyżej wskazanej ustawy doktorant podlega obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego.

Obowiązek ten zgodnie z art. 73 pkt 4 wyżej wskazanej ustawy powstaje z dniem przyjęcia na studia doktoranckie i złożenia oświadczenia o niepodleganiu obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, a wygasa z dniem ukończenia studiów doktoranckich albo skreślenia z listy uczestników studiów doktoranckich. W takiej sytuacji zgodnie z treścią art. 75 ust. 4 ustawy uczelnia zgłasza doktoranta do ubezpieczenia zdrowotnego i to uczelnia opłaca składkę za ubezpieczenie zdrowotne (art. 86 ust. 1 pkt 6 ustawy).

W przypadku obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego istotnymi czynnikami wprowadzającymi rozróżnienie sytuacji prawnej doktorantów są ich:

- a) wiek,
- b) niepełnosprawność,
- c) fakt podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu (zazwyczaj będzie tu chodzić o sytuacje, w której doktorant pracuje na podstawie umowy o pracę lub świadczy usługi w oparciu o umowy cywilnoprawne).

W przypadku doktorantów, którzy:

- nie ukończyli 26 roku życia (art. 5 pkt 3 ustawy) lub
- bez względu na wiek posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi lub
- bez względu na wiek są małżonkiem osoby, która podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu,

mamy do czynienia z sytuacją ubezpieczenia jako członka rodziny osoby ubezpieczonej. Taka osoba nie opłaca składki zdrowotnej, a zgłaszana jest do ubezpieczenia odpowiednio przez rodzica, opiekuna prawnego lub małżonka.

4.5 Publikacja decyzji organów wydziałowych (uchwały rad wydziałów)

Protokoły oraz uchwały Rady Wydziału publikowane są na stronie internetowej uczelni, ale zazwyczaj są dostępne tylko dla zalogowanych użytkowników.

Zawsze można złożyć pisemny wniosek o udostępnienie tych dokumentów w ramach dostępu do informacji publicznej według regulacji zawartej w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2001 r. Nr 112 poz. 1198, z późn.zm).

Notatki:

The image shows a large rectangular grid composed of blue lines on a white background. This grid is intended for taking handwritten notes.

5.2 Kierownik studiów doktoranckich

Podstawa prawna: § 3 i § 6 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 października 2014 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz.U. z 2014 r. Poz. 1480), w związku z art. 201 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Kierownika studiów powołuje rektor uczelni, po zasięgnięciu opinii rady jednostki organizacyjnej uczelni, która prowadzi studia doktoranckie oraz właściwego organu samorządu doktorantów – w przypadku uczelni wyższych. W jednostkach naukowych kierownik powołany zostaje przez dyrektora jednostki naukowej, również w tym przypadku, organami opiniodawczymi jest rada naukowa jednostki oraz właściwy organ samorządu doktorantów. Opinia organu samorządu doktorantów powinna być wydana w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie, po bezskutecznym upływie tego terminu poczytuje się, że wymóg opiniowania został spełniony. Opisany wymóg nie dotyczy powołania kierownika pierwszych studiów doktoranckich w jednostce organizacyjnej uczelni albo w jednostce naukowej, tworzonych w określonej dyscyplinie naukowej albo artystycznej. W takim samym trybie rektor uczelni albo dyrektor jednostki naukowej odwołuje kierownika studiów doktoranckich.

Wymogi wobec kandydata na funkcję kierownika studiów doktoranckich:

- nauczyciel akademicki wykonującym pracę w jednostce organizacyjnej uczelni albo pracownik naukowy jednostki naukowej;
- posiadanie co najmniej stopnia naukowego doktora habilitowanego albo stopień doktora habilitowanego sztuki lub uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego nabyte na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn.zm.);
- zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zadania kierownika studiów doktoranckich:

- organizuje realizację programu studiów doktoranckich;
- dokonuje oceny realizacji programu studiów doktoranckich, w tym prowadzenia badań naukowych przez doktorantów;
- zalicza doktorantom kolejne lata studiów doktoranckich;
- pełni funkcję przewodniczącego doktoranckiej komisji stypendialnej;

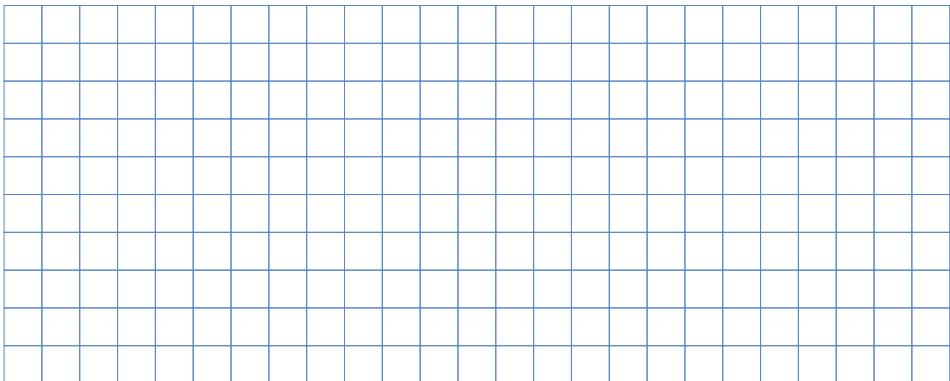
- na wniosek doktoranta, po zasięgnięciu opinii opiekuna naukowego lub promotora, podejmuje decyzję o przedłużeniu lub nieprzedłużeniu okresu odbywania studiów doktoranckich.

5.3 Zasady odbywania praktyki zawodowej

Podstawa prawna: art. 197 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, § 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. Poz. 172), w związku z art. 201 ust. 2 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Praktyka zawodowa powinna mieć formę prowadzenia zajęć lub uczestniczenia w ich prowadzeniu. Powinna trwać nie mniej niż 10 oraz nie więcej niż 90 godzin rocznie. Doktorant zatrudniony na uczelni w charakterze nauczyciela akademickiego jest zwolniony z praktyk.

Notatki:

5.4 Przedłużenie studiów doktoranckich

Studia doktoranckie trwają od 2 do 4 lat (podstawa prawna: art. 195 ust. 4a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym).

Tym niemniej, przepisy dopuszczają możliwość przedłużenia studiów doktoranckich maksymalnie o 2 lata. W tym zakresie ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym w art. 201 ust. 1 pkt 1 odsyła do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia

24 października 2014 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz.U. z 2014 r. Poz. 1480).

Zgodnie z przytoczonym rozporządzeniem przedłużenie studiów doktoranckich może być uzasadnione:

1. koniecznością prowadzenia długotrwałych badań naukowych realizowanych w ramach studiów doktoranckich

Takie przedłużenie (1) następuje na mocy decyzji kierownika studiów doktoranckich, po zasięgnięciu opinii opiekuna naukowego lub promotora doktoranta. W tym celu doktorant musi złożyć stosowny wniosek wraz z załączoną opinią opiekuna naukowego lub promotora. W razie pozytywnej decyzji kierownika studiów doktoranckich, studia te mogą zostać przedłużone nie dłużej jednak niż łącznie o 2 lata. Kierownik studiów doktoranckich może jednocześnie zwolnić doktoranta z obowiązku uczestniczenia w zajęciach. Stanowi o tym § 6 ust. 1 Rozporządzenia.

2. czasową niezdolnością do odbywania tych studiów spowodowaną chorobą,
3. koniecznością sprawowania osobistej opieki nad chorym członkiem rodziny,
4. koniecznością sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem do 4. roku życia lub dzieckiem posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności,
5. posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,

W takich sytuacjach (2-5) kierownik studiów doktoranckich, na wniosek doktoranta, może przedłużyć okres odbywania studiów doktoranckich na czas łącznie nie dłuższy niż rok. Do wniosku doktorant zobowiązany jest dołączyć dokument uzasadniający przedłużenie odbywania studiów doktoranckich (stwierdzający fakt, o którym mowa w pkt 2-5). Ponadto, przedłużenie studiów doktoranckich może nastąpić także w związku z następującymi sytuacjami:

6. urlopem macierzyńskim,
7. dodatkowym urlopem macierzyńskim,
8. urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego,
9. dodatkowym urlopem na warunkach urlopu macierzyńskiego,

10. urlopem ojcowskim,

11. urlopem rodzicielskim.

W sytuacjach tych (6-11) okres przedłużenia studiów doktoranckich odpowiada okresowi trwania wskazanych powyżej urlopów. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje także kierownik studiów doktoranckich na wniosek doktoranta. Do wniosku doktorant zobowiązany jest dołączyć dokument uzasadniający przedłużenie odbywania studiów doktoranckich (stwierdzający fakt o którym mowa w pkt 6-11).

W każdym przypadku, w którym doktorant ma uzasadniony powód przedłużenia studiów doktoranckich (wymieniony w pkt. 1-11) jest zobowiązany złożyć wniosek. Rozporządzenie w § 7 dokładnie precyzuje jakie elementy winny zostać zawarte w takim dokumencie. Wniosek musi zawierać dane doktoranta (imię, nazwisko, numer PESEL, a w przypadku jego braku – numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz wskazanie roku studiów doktoranckich) oraz uzasadnienie. Do wniosku dołącza się stosowne załączniki wymienione powyżej w zależności od okoliczności uzasadniającej przedłużenie studiów doktoranckich.

Jeżeli doktorant uzyskał zgodę kierownika studiów doktoranckich na przedłużenie okresu odbywania studiów doktoranckich, uzyskanie przez niego stypendium doktoranckiego uzależnione jest od decyzji rektora lub dyrektora jednostki naukowej. Stanowi o tym § 14 ust. 3 Rozporządzenia.

Ponadto, w związku z faktem, że podczas przedłużenia studiów doktoranckich osoba taka nadal posiada status doktoranta, znajdują do niego zastosowanie przepisy regulujące prawa i obowiązki doktorantów (z wyjątkiem wspomnianych powyżej kwestii odnoszących się do uczestnictwa w zajęciach oraz kwestii stypendium doktoranckiego, które ustawodawca uregulował wprost).

Doktorant przedłużający studia będzie zatem nadal zobowiązany m.in. do przestrzegania regulaminu studiów, prowadzenia badań naukowych, składania sprawozdań z swojej działalności naukowej oraz oczywiście do przygotowywania rozprawy. Nadal będzie posiadał prawo do ubezpieczenia społecznego, powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego a także prawo do korzystania z pomocy materialnej. Warto jednak zaznaczyć, że w przypadku osoby przedłużającej studia doktoranckie, po uzyskaniu stopnia doktora do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze wlicza się jedynie 4-letni okres studiów doktoranckich. Ustawa nie umożliwia wliczenia

usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2014 poz. 1632).

Urlopy udzielone doktorantowi – pracownikowi mogą stanowić podstawę do przedłużenia studiów doktoranckich. Patrz sytuacje 6-11 opisane powyżej w punkcie „5.4 Przedłużenie studiów doktoranckich”.

Wszyscy doktoranci pozostając albo nie w stosunku pracy z uczelnią posiadają zagwarantowane ustawowo prawo do wypoczynku. Zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym doktoranci mają prawo do dni wolnych w wymiarze nieprzekraczającym ośmiu tygodni w ciągu roku. Powinny być one wykorzystane wtedy, gdy nie odbywają się zajęcia dydaktyczne.

Coraz częściej spotkać się można z sytuacją, w której doktorant jest pracownikiem, jednak jego pracodawcą nie jest uczelnia. Art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003r. Nr 65, poz. 595, z późn.zm.) gwarantuje pracownikom – doktorantom dwa uprawnienia, tj. pracownik niebędący nauczycielem akademickim lub pracownikiem naukowym ma więc prawo do 28 dni urlopu na przygotowanie obrony rozprawy doktorskiej oraz zwolnienia od pracy na przeprowadzenie obrony doktorskiej. Za okres tego urlopu oraz zwolnienia od pracy przysługuje pracownikowi wynagrodzenie ustalane jak za urlop wypoczynkowy (art. 23 ust. 3 tej ustawy).

Dodatkowo przepisy Kodeksu pracy dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych (art. 103¹ – 103⁶ kp) odnoszą się do pracowników, którzy z inicjatywy pracodawcy albo za zgodą pracodawcy zdobywają lub uzupełniają wiedzę i umiejętności. Pracownikom takim przysługują, z mocy ustawy, urlop szkoleniowy, a nadto – zwolnienie z całości lub części dnia pracy, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania.

Pracownik podnoszący kwalifikacje zawodowe oraz pracodawca mogą dodatkowo określić wzajemne prawa i obowiązki w tzw. umowie szkoleniowej. Postanowienia tej umowy nie mogą być jednak mniej korzystne dla pracownika niż te, które zostały uregulowane w Kodeksie pracy. W związku z powyższym, w umowie szkoleniowej nie można ograniczyć przewidzianych w art. 103¹ i art. 103² kp uprawnień pracownika do urlopu szkoleniowego. Postanowienia umowy wyłączające te uprawnienia bądź będące mniej korzystnymi dla pracownika są nieważne.

6 Przewód doktorski

6.1 Procedura wszczęcia przewodu doktorskiego

Podstawa prawna: art. 14 i 14a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003r. Nr 65, poz. 595, z późn.zm.), dalej ustawa o stopniach naukowych.

Przewód doktorski to ogół postępowania w trakcie nadawania stopnia naukowego doktora nauk. Otwarcie przewodu odbywa się na wniosek doktoranta.

Przewód doktorski przeprowadza i stopień doktora nadaje:

- w szkole wyższej – rada wydziału,
- w innej jednostce organizacyjnej – rada naukowa.

Czynności przewodu doktorskiego kończą się uchwałami rady jednostki organizacyjnej w przedmiocie:

1. wszczęcia przewodu doktorskiego i wyznaczenia promotora, a także promotora pomocniczego, w przypadku jego udziału w przewodzie,
2. wyznaczenia recenzentów,
3. przyjęcia rozprawy doktorskiej i dopuszczenia jej do publicznej obrony,
4. przyjęcia publicznej obrony rozprawy doktorskiej,
5. nadania stopnia doktora.

Przewód doktorski kończy się publiczną obroną dysertacji i jest tego dnia zamykany bez względu na rezultat tej obrony. Przewód można też zamknąć w dowolnej chwili na wniosek zainteresowanego, ale powoduje to pewne konsekwencje. Chcąc ubiegać się o stopień naukowy doktora, trzeba ponownie wszcząć przewód doktorski. Decyzję o wszczęciu albo zamknięciu przewodu doktorskiego podejmuje właściwa dla danej jednostki rada wydziału lub rada naukowa.

Promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim może być osoba posiadająca stopień doktora w zakresie danej lub pokrewnej dyscypliny naukowej. Promotor pomocniczy w przewodzie doktorskim pełni istotną funkcję pomocniczą w opiece nad doktorantem, w tym w szczególności w procesie planowania badań, ich realizacji i analizy wyników (podstawa prawna: art. 20 ust. 7 ustawy o stopniach naukowych).

Szczegółowe informacje na temat obowiązujących dokumentów wymaganych do wszczęcia przewodu doktorskiego określają regulaminy wszczęcia przewodu

doktorskiego przyjmowane przez rady podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni posiadające prawa do nadawania stopnia doktora. Regulaminy te rady mają obowiązek podawać do publicznej wiadomości.

6.2 Szczegółowy tryb przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim

Podstawa prawna: § 1-11 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2015 r. Poz. 1842).

Osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora składa kierownikowi jednostki organizacyjnej wniosok o wszczęcie przewodu doktorskiego. Do wniosku o wszczęcie przewodu doktorskiego kandydat załącza:

- a. poświadczoną przez jednostkę organizacyjną kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie tytułu zawodowego, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki lub dyplomu, o którym mowa w art. 191a ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.),
- b. propozycję tematu i koncepcję rozprawy doktorskiej ze wskazaniem obszaru wiedzy, dziedziny nauki albo sztuki i dyscypliny naukowej albo artystycznej, w zakresie których ma być otwarty przewód doktorski, propozycję osoby promotora oraz dyscypliny dodatkowej,
- c. wykaz prac naukowych, twórczych prac zawodowych albo dorobku artystycznego wraz z odpowiednim zapisem dzieł artystycznych i dokumentacją ich publicznej prezentacji oraz informację o działalności popularyzującej naukę,
- d. informację o przebiegu przewodu doktorskiego, jeżeli osoba ubiegała się uprzednio o nadanie stopnia doktora w tej samej dyscyplinie naukowej albo artystycznej.

Osoba będąca beneficjentem programu „Diamentowy Grant” ustanowionego przez ministra właściwego do spraw nauki do wniosku o wszczęcie przewodu doktorskiego załącza:

- a. poświadczoną przez jednostkę organizacyjną kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie tytułu zawodowego licencjata, inżyniera albo

stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie danej lub pokrewnej dyscypliny naukowej albo stopień doktora habilitowanego sztuki w zakresie danej lub pokrewnej dyscypliny artystycznej oraz dorobek naukowy opublikowany w okresie ostatnich 5 lat albo osiągnięcia artystyczne z okresu ostatnich 5 lat.

Kwestia zapewnienia opieki naukowej nad każdym doktorantem jest obowiązkiem uczelni. Taki opiekun, zgodnie z § 8 ust. 1 Rozporządzenia, jest obowiązany do sprawowania opieki naukowej nad doktorantem oraz wspierania go w samodzielnej pracy badawczej albo artystycznej.

Opiekun, a następnie promotor, sprawują także opiekę nad przygotowywaną przez doktoranta rozprawą doktorską.

O **promotorze** doktoranta należy mówić dopiero od momentu wszczęcia przewodu doktorskiego.

Warunki, jakie musi spełnić osoba, aby została wyznaczona na promotora określa art. 20 ust. 6 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003r. Nr 65, poz. 595, z późn.zm.). Promotorem w przewodzie doktorskim może być więc osoba posiadająca tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego w zakresie danej lub pokrewnej dyscypliny naukowej lub artystycznej lub osoba, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy o stopniach naukowych, prowadząca działalność naukową lub dydaktyczną w zakresie danej lub pokrewnej dyscypliny naukowej lub artystycznej.

Promotorem może być również osoba będąca pracownikiem zagranicznej szkoły wyższej lub instytucji naukowej, niespełniająca wymogów określonych powyżej, jeżeli rada jednostki organizacyjnej przeprowadzająca przewód doktorski uzna, że osoba ta jest wybitnym znawcą problematyki, której dotyczy rozprawa doktorska (podstawa prawna: art. 20 ust. 8 ustawy o stopniach naukowych).

Przyjęcie funkcji promotora w przewodzie doktorskim stanowi obowiązek nauczyciela akademickiego (podstawa prawna: art. 30 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych).

W sytuacji zgłoszenia uzasadnionej rezygnacji z funkcji promotora przez daną osobę, rada jednostki organizacyjnej powinna wszcząć procedurę wyboru nowego promotora.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2015 r. Poz. 1842), osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora składa kierownikowi jednostki organizacyjnej wybranej do przeprowadzenia przewodu doktorskiego wnioszek o wszczęcie przewodu doktorskiego, w którym proponuje m.in. osobę promotora. Ostateczna decyzja w przedmiocie wyznaczenia promotora należy jednak do rady jednostki organizacyjnej. Ta, po wszczęciu przewodu doktorskiego, w drodze uchwały, powołuje na tą funkcję określoną osobę.

Zadaniem rady jednostki organizacyjnej jest także określenie maksymalnej liczby kandydatów, nad którymi równoczesną opiekę naukową może sprawować ten sam promotor.

Szczegółowe zadania i obowiązki opiekuna naukowego oraz promotora precyzują regulaminy studiów doktoranckich przyjmowane na poszczególnych uczelniach. Wynika to z art. 196 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Do podstawowych obowiązków opiekuna naukowego oraz promotora należy w szczególności:

1. ustalenie wspólnie z doktorantem indywidualnego planu studiów opartego na ramowym planie studiów doktoranckich,
2. odbywanie konsultacji z doktorantem,
3. udzielanie pomocy merytorycznej i metodycznej w realizacji zaplanowanych badań i w przygotowaniu rozprawy doktorskiej,
4. dokonywanie oceny postępów naukowych doktoranta,
5. opiniowanie wniosków doktoranta związanych z realizacją studiów,
6. występowanie w uzasadnionych sytuacjach do kierownika studiów doktoranckich z inicjatywą skreślenia doktoranta z listy uczestników studiów,
7. przedstawienie dziekanowi rozprawy doktorskiej przedłożonej przez doktoranta wraz ze swoją pisemną opinią.

Warto zauważyć, że w przewodzie doktorskim mogą być powołani także :

1. kopromotor – w przewodach doktorskich prowadzonych w ramach współpracy międzynarodowej;
2. drugi promotor – w przypadku przygotowania interdyscyplinarnej rozprawy doktorskiej
3. promotor pomocniczy

7 Wybrane komisje z udziałem przedstawicieli doktorantów

7.1 Komisje rekrutacyjne ds. studiów doktoranckich

Czynności związane z rekrutacją na studia doktoranckie przeprowadzają komisje rekrutacyjne ds. studiów doktoranckich.

W art. 196 ust. 3 i 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym znajduje się bardzo lakoniczna regulacja odnosząca się do tych organów. Wskazuje ona jedynie, że skład komisji rekrutacyjnej ds. studiów doktoranckich powołuje kierownik jednostki organizacyjnej (dziekan) lub dyrektor jednostki naukowej. Komisje rekrutacyjne ds. studiów doktoranckich są oczywiście organami kolegialnymi (wieloosobowymi), choć ustawa nie precyzuje kim powinni być jej członkowie oraz ile osób winno wchodzić w skład komisji.

Głównym zadaniem komisji rekrutacyjnej ds. studiów doktoranckich wynikającym z ustawy jest podjęcie decyzji w sprawie przyjęcia kandydatów na studia doktoranckie. Jest to decyzja administracyjna, od której odwołanie składa się do rektora bądź dyrektora jednostki naukowej. Na komisji rekrutacyjnej ds. studiów doktoranckich ciąży także inne, bardziej szczegółowe zadania związane z rekrutacją, które precyzują akty wewnętrzne uczelni. Mogą to być np. prowadzenie bieżącej obsługi i nadzorowanie procesu rekrutacji, przyjmowanie dokumentów, przeprowadzenie postępowania rekrutacyjnego, podejmowanie decyzji o przyjęciu lub nieprzyjęciu na studia doktoranckie, zawiadomienie kandydatów o wyniku postępowania rekrutacyjnego.

Szczegółowa regulacja dotycząca trybu powołania czy też składu komisji rekrutacyjnych ds. studiów doktoranckich winna zostać doprecyzowana w aktach wewnętrznych uczelni. Informacji na ten temat należy szukać w statucie uczelni, regulaminie studiów doktoranckich oraz w przyjmowanym przez senat uczelni dokumencie określającym warunki i tryb rekrutacji na studia doktoranckie. Regulacje te w składzie komisji rekrutacyjnych wymieniają – w różnych proporcjach – pracowników naukowych, pracowników administracji, a także przedstawiciela doktorantów, jako swego rodzaju rzecznika społeczności doktoranckiej, czuwającego nad procesem rekrutacji. Często akty wewnętrzne stanowią, że przedstawiciel doktorantów pełni funkcję „obserwatora” procesu rekrutacyjnego. Przedstawiciel ten jest wskazywany przez organ samorządu doktorantów. Komisji rekrutacyjnej ds. studiów doktoranckich przewodniczy kierownik studiów doktoranckich.

Dla przykładu można wskazać regulację wynikającą z aktów wewnętrznych obowiązujących na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Statut UAM (wyciąg):

§ 154

1. *Rekrutacja na bezpłatne studia doktoranckie odbywa się w drodze konkursu.*
2. *Rekrutację przeprowadzają komisje rekrutacyjne powołane przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej.*
3. *Od decyzji komisji rekrutacyjnej służy odwołanie do rektora.*
4. *Do komisji rekrutacyjnej, o której mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio § 153 ust. 2.*

§ 153

(...)

2. *W skład komisji rekrutacyjnej wchodzi nauczyciele akademicy oraz pracownicy administracji. Uczelniany organ samorządu studenckiego (w tym przypadku z uwagi na odpowiednie stosowanie przepisu: uczelniany organ samorządu doktoranckiego – przyp. red.) może wyznaczyć swego przedstawiciela, który uczestniczy w pracach komisji w charakterze obserwatora.*

Uchwała Senatu UAM w sprawie warunków i trybu przyjęć na I rok studiów doktoranckich stacjonarnych i niestacjonarnych (wyciąg):

§ 4 1. *Postępowanie rekrutacyjne przeprowadzają komisje rekrutacyjne ds. studiów doktoranckich, zwane „komisjami rekrutacyjnymi”, powoływane przez kierownika jednostki organizacyjnej prowadzącej studia doktoranckie.*

2. *Członkami komisji rekrutacyjnej mogą być osoby mające tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego.*
3. *Komisja rekrutacyjna składa się z przewodniczącego oraz co najmniej 3 członków.*
4. *Przewodniczącym komisji rekrutacyjnej jest kierownik studiów doktoranckich.*
5. *Organ samorządu doktorantów, wskazany w regulaminie samorządu doktorantów, może wyznaczyć swojego przedstawiciela, który uczestniczy w pracach komisji rekrutacyjnej w charakterze obserwatora.*

bądź rad ds. jakości kształcenia. Warto zaznaczyć, że są to gremia, w których powszechną praktyką jest również udział przedstawicieli środowiska doktoranckiego.

Analiza aktów wewnętrznych kilku polskich uczelni pozwala na sformułowanie pewnych ogólnych kompetencji poszczególnych organów.

Zwykle do zadań organu na szczeblu ogólnouczelnianym należą:

1. opracowanie strategii zapewnienia jakości kształcenia z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa,
2. określenie procedur i polityki zarządzania jakością kształcenia,
3. promowanie idei ciągłego doskonalenia jakości kształcenia oraz upowszechnianie dobrych praktyk,
4. opiniowanie działań związanych z wdrażaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia,
5. monitorowanie funkcjonowania procedur wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz ich aktualizacja,
6. przedstawianie rektorowi corocznych sprawozdań ze swojej działalności wraz z opinią w sprawie efektów funkcjonowania systemu.

Na organach wydziałowych mogą spoczywać takie zadania jak:

1. wdrażanie procedur opracowanych przez uczelnianą komisję ds. jakości kształcenia,
2. analizowanie i publikowanie wyników oceny jakości kształcenia na wydziale,
3. przedstawianie dziekanowi propozycji mających na celu podniesienie jakości kształcenia na wydziale,
4. przedstawianie uczelnianej komisji ds. jakości kształcenia wyników samooceny w postaci raportów i planów działań naprawczych wraz z harmonogramem ich wdrażania,
5. udział w przygotowaniu materiałów koniecznych do akredytacji państwowej i resortowej,
6. wnioskowanie zmian w programach kształcenia na bazie uzyskanych wyników,
7. wnioskowanie o dokonanie zmian w sposobach prowadzenia zajęć dydaktycznych w celu uzyskania większej efektywności procesu kształcenia na bazie uzyskanych wyników ankietowania (studenci i absolwenci).

Szczegółowy zakres obowiązków i zadań spoczywających na wspomnianych wyżej organach precyzują zarządzenia rektora lub inne akty wewnętrzne w zależności od uczelni.

Jeśli chodzi o skład tego typu gremiów, to – jak wspomniano wyżej – powszechną praktyką jest udział ich w pracach także przedstawicieli doktorantów. Brak jest jednak konkretnego przepisu, który ściśle określałby skład osobowy takich organów, podobnie jak brak jest przepisów, które narzucałyby jeden wspólny system zapewnienia jakości kształcenia. Udział przedstawiciela społeczności doktoranckiej w pracach omówionych gremiów wydaje się jednak jak najbardziej zasadny.

Dla przykładu można wskazać regulacje wynikające z aktów wewnętrznych obowiązujących w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie lub Politechniki Wrocławskiej.

Zarządzenie nr 2/2013 Rektora Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie wprowadzenia i doskonalenia Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie (wyciąg):

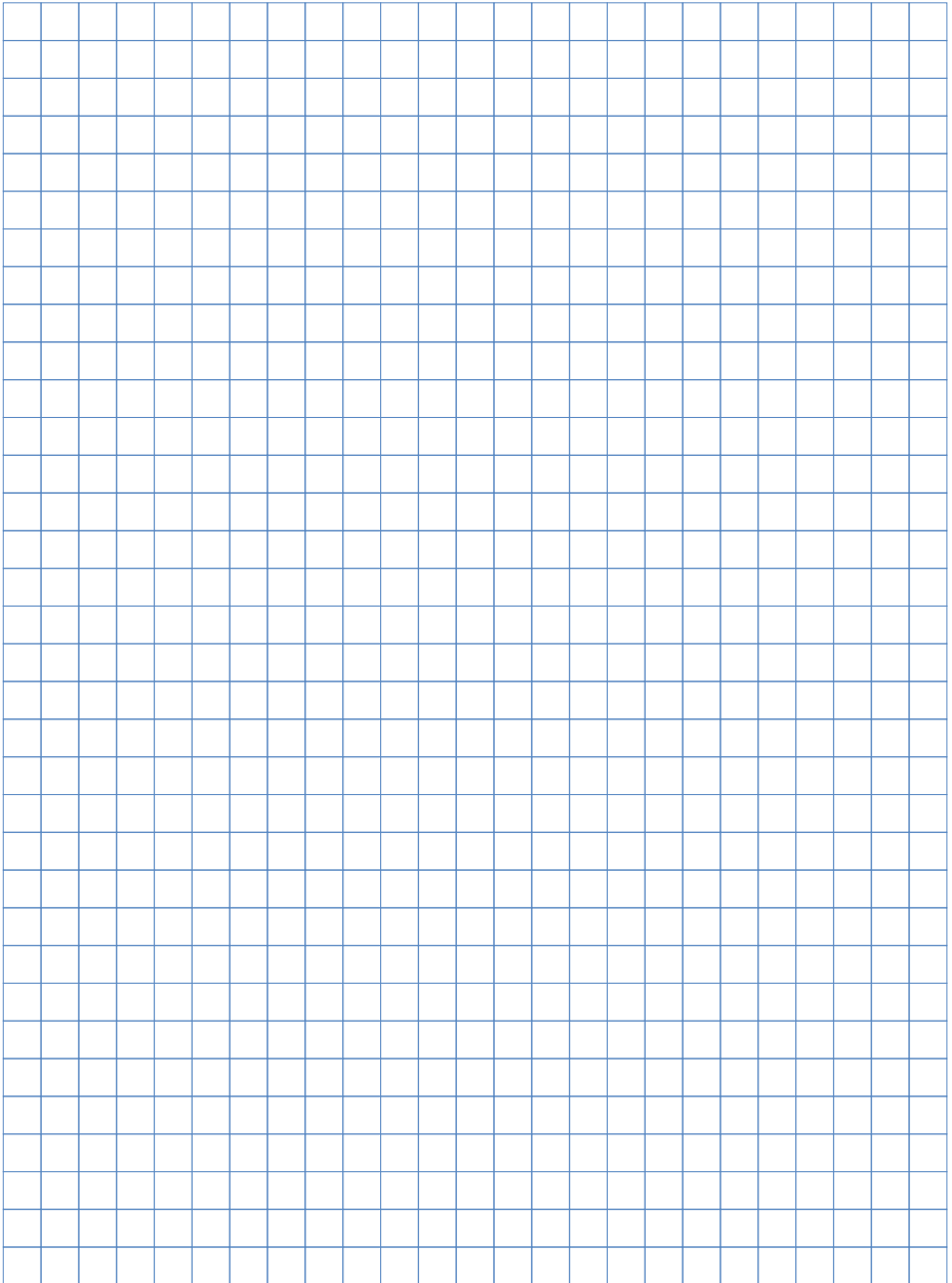
§ 7 ust. 3 W skład Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego Wydziału, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia oraz przedstawiciel studentów i doktorantów. Przedstawiciele mogą się zmieniać w trakcie kadencji.

§ 12 ust. 4 W skład Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia wchodzi co najmniej: 1) Pełnomocnik Dziekana ds. Jakości Kształcenia, 2) przedstawiciel Wydziału w Uczelnianym Zespole ds. Jakości Kształcenia, 3) kierownik studiów doktoranckich, 4) co najmniej dwóch przedstawicieli każdego kierunku prowadzonego na Wydziale, wybranych spośród minimum kadrowego dla tego kierunku, 5) wydziałowy administrator systemu Syllabus AGH, 6) jeden przedstawiciel studentów na każdy kierunek studiów prowadzony na Wydziale, 7) przedstawiciel doktorantów, o ile Wydział prowadzi studia trzeciego stopnia.

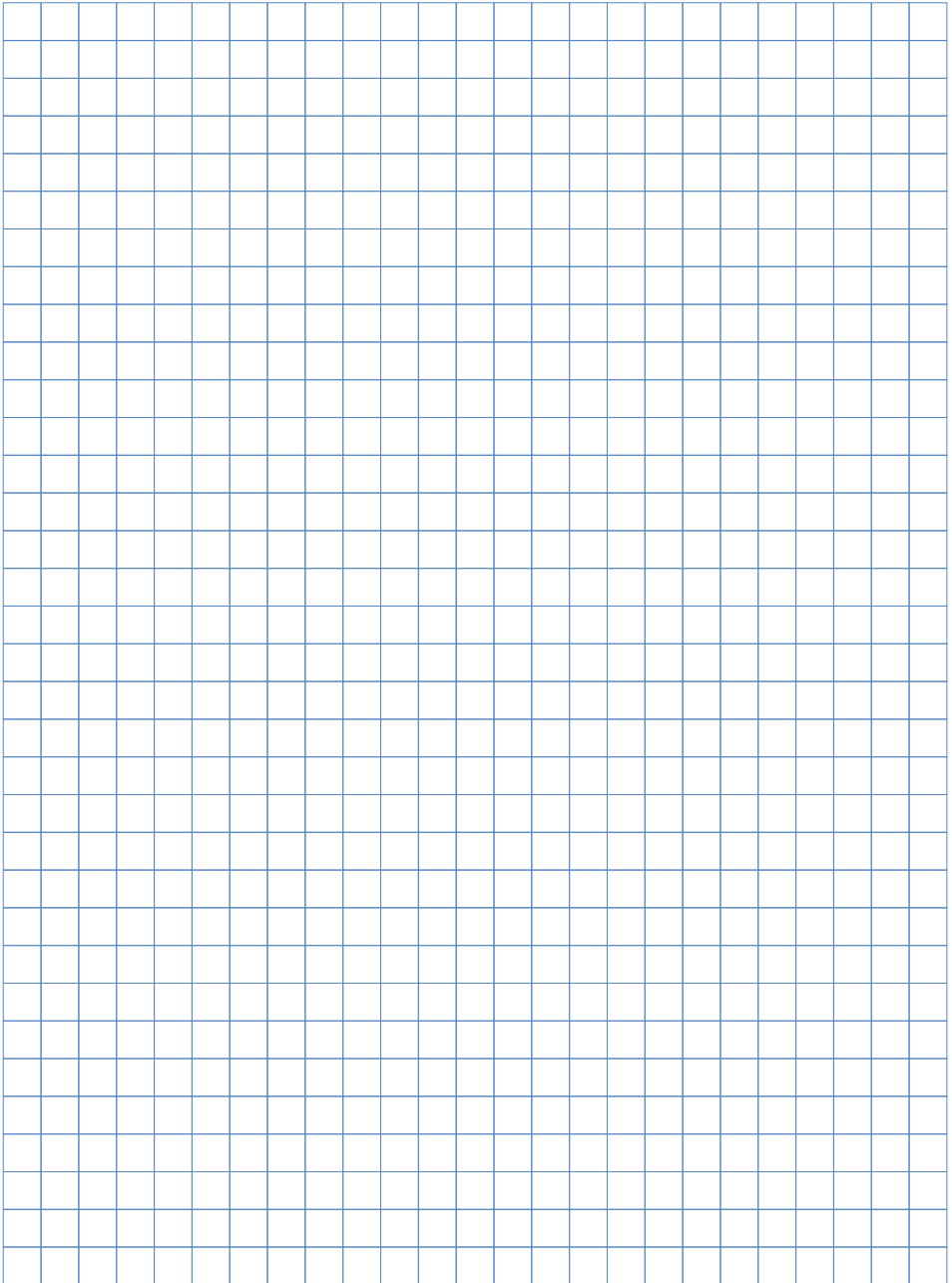
Regulamin Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia Wydziału Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej (wyciąg):

§ 3 W skład WKOZJK wchodzi: 1) Prodziekan ds. nauczania albo pełnomocnik Dziekana ds. zapewniania jakości kształcenia, jako przewodniczący komisji; 2) Przewodniczący komisji programowych wszystkich kierunków studiów prowadzonych na Wydziale; 3) Kierownik studiów doktoranckich na Wydziale; 4) Przedstawiciel studentów i przedstawiciel doktorantów; 5) inne osoby wskazane przez Dziekana.

Notatki:

Notatki:

Krajowa Reprezentacja Doktorantów

ul. Koszykowa 60/62 lok. 11
00-673 Warszawa

tel./fax.: 22 623 83 09

e-mail: sekretariat@krd.edu.pl

www.krd.edu.pl